Het gebruik van een uitgesteld antibioticumvoorschrift bij luchtwegeninfecties: Een kwaliteitsverbeterproject met voor- en nameting

Haio: MERTENS Clara , U.A.
Promotor: COENEN Samuel , U.A.
Praktijkopleider: AERTS Joris

Context: Bij ongecompliceerde acute luchtwegeninfecties worden antibiotica in de regel niet aanbevolen, hun effect op het genezingsproces blijkt namelijk gering. Bij sterke vraag van de patiënt naar antibiotica of onzekerheid van de arts over de diagnose en/of de te verwachten evolutie kan het uitgesteld antibioticumvoorschrift een oplossing zijn. In onze praktijk wordt regelmatig gebruik gemaakt van het uitgesteld voorschrift, er is weinig geweten wat hier nadien mee gebeurt.

Onderzoeksvraag: Er wordt onderzocht of de kwaliteit van het voorschrijfgedrag bij acute luchtwegeninfecties nog verbeterd kan worden, en meer bepaald het gebruik van het uitgesteld antibioticumvoorschrift. Er wordt nagegaan hoe vaak bij een uitgesteld voorschrift de behandeling effectief wordt gestart, en om welke reden. Vervolgens wordt bekeken hoe een praktijkverbeterproject gerealiseerd kan worden om het onnodig antibioticaverbruik nog te verminderen, en worden aanbevelingen geformuleerd over welke informatie moet worden gegeven aan patiënten.

Methode: Na literatuurstudie, worden de drie artsen van de opleidingspraktijk ge?nterviewd over hun bevindingen met het uitgesteld antibioticumvoorschrift. Tijdens een voormeting worden de volgende gegevens over geslacht, leeftijd, diagnose en behandeling (symptomatisch, onmiddellijk of uitgesteld antibioticum) geregistreerd van alle patiënten die gedurende de registratieperiode consulteren omwille van een acute luchtwegeninfectie. Patiënten met een uitgesteld antibioticumvoorschrift worden nadien telefonisch ge?nterviewd over hun ervaringen. Na beschrijvende analyse van de registraties en thematische analyse van de interviews, worden de resultaten met de artsen besproken. In samenspraak worden nieuwe praktijkafspraken gemaakt om te proberen het onnodig antibioticagebruik bij acute otitis media en acute tonsillitis te verminderen door bij deze aandoeningen minder onmiddellijk antibiotica voor te schrijven en meer te kiezen voor de uitgestelde vorm, en/of minder uitgestelde voorschriften mee te geven en een symptomatische behandeling te verkiezen. Tijdens een nameting wordt het effect van de interventie nagegaan door dezelfde gegevens te registreren bij patiënten die consulteren omwille van acute middenoorontsteking of acute keelpijn. Uitgestelde antibioticumvoorschriften worden opnieuw telefonisch opgevolgd.

Resultaten: Bij de voormeting werden 209 patiënten ge?ncludeerd. 68,90% werd symptomatisch behandeld, 18,66% startte onmiddellijk met antibiotica en 12,44% kreeg een uitgesteld antibioticumvoorschrift. 19 patiënten (of hun ouders) met een uitgesteld voorschrift werden telefonisch bevraagd. Vier van hen startten de behandeling. Bij diagnose acute otitis media of acute tonsillitis werden altijd antibiotica voorgeschreven, bijna de helft in uitgestelde vorm. Een uitgestelde behandeling werd echter zelden gestart. Gedurende de nameting werden 16 patiënten ge?ncludeerd met acute otitis media (n=13) of acute tonsillitis (n=3). Bij deze aandoeningen kon een statistisch significante daling van het onmiddellijk (van 55% naar 50%) en het uitgesteld (van 45% naar 31%) antibioticumvoorschrift aangetoond worden, ten voordele van een symptomatische behandeling (van 0% naar 19%).

Conclusie: Tijdens de nameting werd een vermindering van het antibioticagebruik geregistreerd bij acute otitis media en acute tonsillitis. Artsen leken bewuster te zoeken naar een evenwicht tussen evidence-based medicine, situationele factoren en inbreng van de patiënt (shared decision making). Een uitgestelde antibioticabehandeling wordt weinig effectief gestart. Het uitgesteld voorschrift kan dan ook het onnodig gebruik van antibiotica verminderen. Zowel artsen als patiënten uiten een grote tevredenheid over deze behandelingsvorm, die een tweede consultatie kan vermijden en de continu?teit van zorg garandeert, bijvoorbeeld voor een weekend of vakantie.